

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARDA XALQARO BAHOLASH DASTURLARI TALABLARI ASOSIDA O‘QUV TOPSHIRIQLARINI TAYYORLASH KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH (PIRLS bo‘yicha)

Hamrayeva Matluba Olim qizi

Navoiy viloyati Xatirchi tumanidagi 38-umumiy o‘rta ta’lim maktabi
2-toifali boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada PIRLS xalqaro baholash dasturi haqidagi ma’lumotlar, boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari o‘quvchilarni PIRLS sinovlariga tayyorlash uchun o‘quv topshiriqlarini tayyorlash jarayonida e’tibor qaratishi lozim bo‘lgan jihatlar yoritilgan.

Kalit so‘zlar: PIRLS, xalqaro baholash dasturi, ko‘nikma, topshiriq, tadqiqot, ijodiy fikrlash, xorijiy tillar, axborot kommunikatsion texnologiyalari.

ABSTRACT

This article provides information about the PIRLS international assessment program, aspects that primary school teachers should pay attention to in the process of preparing educational tasks to prepare students for the PIRLS tests.

Key words: PIRLS, international assessment program, skill, assignment, research, creative thinking, foreign languages, information communication technologies.

Bugungi kunda mamlakatimiz ta’lim tizimi shiddat bilan rivojlanmoqda. Unga Xalqaro baholash tizimining kirib kelishi ham muhim o‘zgarishlardan biri bo‘ldi.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 8-dekabrdagi “Xalq ta’limi tizimida ta’lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 997-son qarori qabul qilindi. Unga ko‘ra PIRLS,

TIMSS, PISA, TALIS xalqaro baholash dasturlari mazmun va mohiyati, Xalqaro baholash dasturlarining standartlarida (Frame Work) qayd etilgan kompetensiyalar, o'tgan yillarda o'tkazilgan xalqaro baholash dasturlarida taqdim etilgan topshiriqlar tahlili kabi masalalarga e'tibor qaratilmoqda. Shunga ko'ra bugungi har bir fan o'qituvchisi Xalqaro baholash tizimi haqida ma'lumotga ega bo'lishi va o'z o'quvchilarini PIRLS bo'yicha o'tkaziladigan sinovlarga tayyorlashi muhim vazifadir. Shu o'rinda o'rinli bir savol tug'iladi PIRLS o'zi nima?

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study – xalqaro o'qish savodxonligini o'rganishdagi yuksalish) – bu turli mamlakatlarda boshlang'ich sinfda tahsil oluvchi o'quvchi yoshlarning matnni o'qish va tushunish darajalari sifatini baholab beruvchi xalqaro baholash tizimidir.

PIRLS dasturida 4-sinf o'quvchilarining an'anaviy matnlarni tez, ravon, ifodali o'qiy olishi amas, balki darslikdan tashqari berilgan matnlarni o'qib, uni qanchalik tushunishi va talqin qila olishi hamda fikrlarini ravon tilda yozma bayon eta olish ko'nikmalari baholanadi.

PIRLS topshiriqlari nazariy doirasi jihatdan to'rt xil asosiy o'qish ko'nikmalarini aniqlash imkonini beradi:

- matnda ochiq-oydin ifodalangan axborotni topish;
- uning asosida oddiy aqliy xulosalar chiqarish;
- matndagi g'oya va axborotlarni sharhlash, integratsiyalash;
- matn shakl va mazmunini baholash.

Demak, biz, boshlang'ich sinf o'qituvchilari PIRLS bo'yich matnlar yuzasidan topshiriqlarni tuzishda aynan shu talablarga javob beruvchi testlarni tuzishimiz lozim bo'ladi.

PIRLS dasturi talablari asosida o'quvchilarga topshiriqlarni tayyorlashda o'qituvchilar quyidagilarga e'tibor berishlari lozim:

❖ matn tanlashda xalqaro tadqiqotlar talablariga mos keluvchi (o'quvchilar PIRLSga tayyorlanishlari uchun tavsiya etilgan matnlarga o'xshash) matnlarni tanlashi;

❖ topshiriqlarni tuzishda o‘quvchilarni tanqidiy va mantiqiy fikrlashga undovchi savollarni tuzishi;

❖ matn asosida topshiriqlarni tuzishda xorijiy tillar va axborot kommunikatsion texnologiyalari bilan ishlashni o‘rganishga qiziqish uyg‘otuvchi jihatlarga ham e‘tibor qaratishi;

❖ topshiriqlar nafaqat o‘quvchining yosh va individual xususiyatlariga mos bo‘lishiga, balki ularni o‘z darajalaridan bir pog‘ona yuqoriga ko‘tarishiga sabab bo‘lishiga ham e‘tibor berishi;

❖ topshiriqlar matn mazmuniga to‘la mos bo‘lishi bilan bir qatorda, qiziqarli, izlanuvchanlikka undovchi bo‘lishi;

❖ matn va topshiriqlar bilan ishlashda o‘quvchi hayot faoliyatida duch kelishi mumkin bo‘lgan voqealarda ulardan foydalanish ko‘nikmasini hosil qilishi lozim.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, o‘qituvchilar o‘zlarida xalqaro baholash dasturlari talablari asosida o‘quv topshiriqlarini tayyorlash ko‘nikmasini hosil qilishlari uchun ko‘proq o‘z ustida ishlashlari, xalqaro tajribalarni o‘rganishlari, xorijiy tillarni o‘rganishlari, axborot kommunikatsion texnologiyalaridan foydalana olish malakasiga ega bo‘lishlari, o‘quvchilarning psixologik xususiyatlarini o‘rganib, ularni inobatga olishlari, hamkasblari bilan ko‘proq tajriba almashishlari lozim bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 8-dekabrda “Xalq ta’limi tizimida ta’lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 997-sonli qarori
2. Abdixadirovna, U. D. (2022). Reviews on Preparation for the Pirls International Assessment Program. *European Multidisciplinary Journal of Modern Science*, 6, 696-700.
3. PIRLS xalqaro baholash dasturi: nazariya va tatbiq etish istiqbollari. Xalqaro ilmiy konferensiya materiallari. –Toshkent 2020y. 209, 398-399- betlar.